

Arbeids- og sosialdepartementet	
Saksnr.: 200500983	Dok.nr.: 46
Arkivkode: 671.3	Date: 02.05.05
Avd.: SAN	Saksbeh.:
U.off.:	

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Oslo, 29.april 2005

Høring – Endringer i alkohollovens forskrifter

Det vises til høringsnotat av 01.03.05, samt korrigeringsbrev av 09.03.05. Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan takker for muligheten til å bidra med forslag og innspill til endringer i alkohollovens forskrifter.

Kapittel 2 Kommunenes kontroll/bevillingshavers internkontroll og Kapittel 10 Kommunenes kontroll med salg og skjenking

- Actis er av den oppfatning at kommunene bør opprettholde politisk utnevnte kontrollutvalg, for å kunne sikre oppfølging av de politiske aspektene av kontrollene. Kontrollutvalgene i kommunene har hatt et viktig ansvar for å gi råd og veiledning til bevillinghavere, som er med på å bidra til å forebygge og sikre økt kompetanse om alkohollovens bestemmelser.
- Actis er av den oppfatning at salgs- og skjenkesteder trenger ytterligere kompetanse på feltet og at de også må sikres bedre innsikt i konsekvensene av forbruk for å sikre at Regjeringens Handlingsplan mot rusmiddelproblemer målsettinger blir realisert. Kommunene må derfor oppfordres til å etablere gode modeller som bidrar til å opprettholde kommunene ansvar for slik rådgivning og veiledning overfor bevillinghavere.
- Actis støtter departementets forslag til at bestemmelser for innholdet i kontrollen i § 10-6 skal omfatte en opplisting som vektlegger kontroll av salgs- og skjenketidene, aldersbestemmelsene, forbudet mot å skjenke til åpenbart påvirkede personer. - Utover dette vil Actis foreslå at opplistingen inkluderes at man vektlegger å føre oppsyn med brudd på reglene for markedsføring av alkohol, herunder prising og promotering og reklame, særlig omsetning av alkohol med rabatt (§8-12).
- Actis vil be departementet se nærmere på muligheten for at det åpnes for at kommunene kan innføre minstepriser som del av vilkårene i en skjenkebevilling for å forebygge vold og uro i det aktuelle området. Eksempelvis eksisterer det i Storbritannia minimumspriser på lokalt nivå flere steder, og de er introdusert særlig de senere årene for å begrense uro/ vold/ "antisosial atferd" særlig i bysentrum.

- Actis støtter forslaget om å endre forskriftsbestemmelsen fra minimum 3 kontroller til minimum 1 kontroll pr salgs- og skjenkested, men krav om at kommunen minst skal utføre tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.
- Actis støtter ikke endringer i bestemmelsen om at utførelse av kontrollen skal innebære at kontrolløren legitimerer seg før kontrollen tar til. Vi mener dette vil svekke muligheten til å utføre en kvalitativ kontroll av stedets praksis og forvaltning av salgs- og skjenkebestemmelsene.
- Actis mener at bestemmelsen om rapportering bør forbedres og foreslår at kontrollørene må avlevere rapport om brudd på skjenkebestemmelsene innen 24 timer og at disse oversendes salgs- og skjenkestedet innen denne frist. Bevillingshaver bør innenfor rammen av 24 timer komme med sine synspunkter.

- Forskrifter om internkontroll

- Actis støtter forslaget om internkontroll som innebærer at bevillingshaver systematisk skal kontrollere at de krav til virksomheten som er fastsatt i eller i medhold av loven, herunder i bevilningen, overholdes. - Actis mener det vil styrke internkontrollen når det stilles krav til at bevillingshaver må etablere et system for hvordan eventuelle overtredelser av disse kravene skal rettes og følges opp for å sikre at overtredelsen ikke gjentas.
- Actis støtter ikke at det gis unntak fra krav om internkontroll for enkelte anledninger eller bestemte deler av året.
- Actis støtter departementets forslag til at internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold, og at internkontrollen skal ha det omfang som er nødvendig for å overholde krav i bevilningen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven

Departementet foreslår at dokumentasjonen til enhver tid skal være oppdatert og tilgjengelig for kontrollmyndigheten. - Actis vil at departementet skal vurdere om ikke salgs- og skjenkestedene skal pålegges å sende inn dokumentasjonen til myndighetene minimum hvert halvår.

Kapittel 4 Bevillingsgebyrene

4.1. Bevillingsgebyr – salg og skjenking av alkoholholdig drikk

- Actis støtter en oppjustering av gebyrene og vil anbefale at disse indeksreguleres for å sikre at det følger utviklingen av antatt kostnadsnivå i kommunene. Actis har registrert at flere kommuner tar til orde for større økning av gebyrene, med bakgrunn i at flere kommuner opplever at gebyrene ikke dekker inn de reelle kostnadene de har knyttet til arbeidet med salgs- og skjenkebevilning og kontrollvirksomheten. Det vil etter vårt syn være en uheldig utvikling om kommunenes evne til å følge lovverkets forskrifter svekkes med bakgrunn i mangel på midler.
- Vi vil derfor oppfordre til at departementet ber Sosial- og helsedirektoratet utrede dette nærmere, for å avdekke realiteten omkring dette i kommunene. - Actis er av den oppfatning at en ny vurdering av

gebyrenes størrelse må utføres om det skulle legges frem resultater som viser at en for stor andel av kommunene ikke har inndekning gjennom gebyrene til å dekke pålagt forskrifter om kontrollvirksomhet.

- Actis ønsker at forskriftene blir styrket i forhold til å kunne overholde forbudet mot å omsette alkohol med rabatt (§8-12). - Lovverket bør befeste en nedre grense for salg av alkoholholdige drikkevarer, som sikrer at produktet ikke selges til en pris som innebærer at verken produksjonsleddet eller salgsleddet selger med tap. Dette kan sikres ved at man legger inn føringer om at det ikke er lovlig å selge alkohol til en pris som ligger under samlede utgifter knyttet til avgifter/gebyr, produksjonskostnader og kostnader knyttet til distribusjon og videresalg.

- Videre mener Actis at loven må utvides til også å omfatte forbud mot rabatter ved skjenking av alkohol. Om dette ikke er overkommelig å få med ved gjennomgangen av forskriftene ønsker vi at departementet merker seg forslag og sikrer at dette blir prioritert ved neste lovrevisjon. Selv om skjenking til rabatterte priser i stor grad reguleres gjennom bla Reklameforbudet, er ikke dette tilstrekkelig slik utelivsbransjen har utviklet seg de siste årene. Actis vil gjerne bidra med ytterligere problematisering av dette om det er ønskelig.

- Actis støtter for øvrig Helsetilsynets forslag om at det forskriftene i kapittel 4 inntas en bestemmelse om likestilling av alkoholsvake/alkoholfrie produkter innen 2,5-4,7 volumprosent ved plassering i butikk-/ salgslokalene.

Kapittel 7 Alkoholreklameforbudet – presisering av forskriftens bestemmelser

- Actis støtter departementet forslag til presisering av bestemmelsene i alkoholforskriftens §9-1 og har ingen innspill til ordlyden utover det som er foreslått.

Under høringen for revisjon av alkoholloven høsten 2004 ble det ved flere anledninger diskutert ulike løsninger omkring merking av alkoholholdige drikk. - Actis foreslo at all alkoholholdig drikk skal merkes med helseadvarsel og Alkokutt har forslått innholdsmerking.

- Helsemerking av alkoholholdige varer

- Actis foreslår at det nedfelles i alkoholloven at all alkoholholdig drikk skal merkes tydelig med helseadvarsler om at overdreven og langvarig bruk av alkohol kan medføre helseskader. Det er etablert praksis i Norge for "retten til å vite" som er grunnleggende i forbrukerpolitikken. Dette gir seg utslag i utvikling av bedre merke- og informasjonsordninger knyttet til ingredienser, produksjonssted, miljøkvaliteter, etiske kvaliteter, produksjonsmåter osv. for mange produkter. Denne trenden er kanskje spesielt sterk mht. mat- og drikkevarer. Forbrukerne skal ha rett til å vite hvilken helse- og miljørisiko som er knyttet til det de drikker og spiser. - Dette er et prinsipp som også bør inkludere alkoholholdige drikkevarer, som medfører langt større helserisiko og helseskader enn mange av de andre produktene som etter hvert blir underlagt strenge merke- og informasjonskrav.

Vi gjør ellers oppmerksom på at helsemerking av alkoholholdige varer kan bli en realitet i EU, selv om dette så langt drøftes innenfor rammen av industriens selvregulering.

- Innholdsmerking av alkoholholdige drikkevarer

Mattilsynet er klar over problemstillingen og har anmodet produsenter om merking selv om det ikke kan fremmes krav om dette. Mattilsynet forklarer at paragrafen i merkebestemmelsene som muliggjør fritak om merking av alkoholholdig drikke over 1.2% er historisk betinget. Når bestemmelsen kom var tilsetningsstoff ikke en aktuell problemstilling. Rusbrus og ikke minst andre alkoholprodukter reiser nye problemstillinger. Mattilsynet har utarbeidet en liste over visse allergener som skal behandles på departementsnivå. Listen over foreslåtte allergener ventes offentliggjort i den forbindelse.

Det bør inn i alkoholforskriftene et påbud om merking, hvor et minstekrav er at merking av alle stoffer i alkoholproduktene innføres, som;

- Det finnes en generell bestemmelse om at alle ferdigpakkede næringsmidler i Norge skal være merket med en liste over alle ingrediensene. Det er ingen rasjonell grunn til at dagens merkebestemmelser ikke omfatter merking av både kjemisk framstilt og naturlige innholdsstoffer også i alkoholprodukter.
- Produktets kaloriinnhold bør også framgå av merkingen. De samme grunnene for kalorimerking av andre næringsmidler bør også være gyldige for alkoholprodukter.
- Alkoholinnholdet, også under 2,3 volumprosent alkohol, må fremgå i innholdsdeklarasjonen for produktets innpakning. Særlig vil dette være viktig for produkter som konsumeres eller retter seg mot svært unge forbrukere (eks, rusbrus, ruis, cider, godteri). Disse er ofte storforbrukere av slike søte produkter og kan få i seg relativt store mengder over en kort periode. En må særlig ta høyde for forbrukerens unge alder og kropp.
- Aldersgrensen må eksponeres på en tydelig måte på alle typer alkoholprodukter. Her har produsentene vært villige til selv å gjøre dette på rusbrusprodukter, men det er foreløpig ikke tilfelle når det gjelder andre alkoholprodukter.

- Vi viser også til at EU drøfter i dag en bindende innholdsmerking for alkohol og at dette trolig vil bli foreslått innen rammen av den kommende alkoholstrategien som nå er under utarbeidelse i Kommisjonen.

Vi henviser for øvrig til Alkokutts notat av 16.10.2003 sendt Arbeids- og sosialdepartementet, som ga en grundig redegjørelse for behovet for slik merking og deres oppfølgingsnotat med ytterligere status sendt departementet 27.04.2005.

- Vi kan ikke se at verken helsemerking eller innholdsmerking av alkoholholdige drikker er fulgt opp videre ifbm alkoholforskriftene men er inneforstått med at dette kan være mer relevant å tillegge annen relevant lovverk som omfatter forbruker. - Vi vil med dette oppfordre departementet til å

vurdere om helsemerking og produktmerking skal inkluderes i Alkoholoven/forskriftene eller om det vil være riktig å sikre dette inkludert i annet relevant lovverk.

Kapittel 8 Vurdering av behov for forskriftsbestemmelser om alkoholpolitisk handlingsplan

Ved å gi kommunene større frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid, får kommunene et stort og viktig ansvar å forvalte. - Actis mener at kommunale alkoholpolitiske handlingsplaner da blir enda viktigere enn tidligere. Vi er kjent med at Sosial- og helsedirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide en veileder for kommunal rusmiddelpolitisk plan.

- I arbeidet med å utvikle nye retningslinjer for kommunenes ruspolitiske planer bør legges til rette for å forplikte kommunene til å følge opp sine egne planer og at disse planene skal være i tråd med Regjeringens handlingsplan mot rusproblemer. Dersom kommunene stilles helt fritt i forhold til innholdet i de ruspolitiske handlingsplanene, vil man fort kunne komme i en situasjon der kontrollfunksjonen reduseres til et teknisk spørsmål. Kontrollsystemene må være en integrert del av kommunens helhetlige edruskapspolitikk.

- Actis anser at det er behov for økt fokus på kommunenes forvaltning av bevillings- og kontrollpolitikk for å kunne sikre de målsettinger som regjeringens handlingsplan har skissert. - Actis mener kommunene har behov for økt bistand slik at de får gode nok forutsetninger for å kunne gjennomføre en restriktiv bevillingspolitikk lokalt. - Actis mener det må legges til rette for rådgivning overfor kommunene som bidrar til å sette fokus på de juridiske forhold som taler for restriktiv bevillingspolitikk på lokalt plan. - Videre bør det sikres å øke kommunenes kunnskap om og i større grad synliggjøre den forskning som støtter helheten i Norges restriktive alkoholpolitikk.

- For å bidra til økt kompetanse i kommunene vil Actis forslå at Kompetansesenterne blir rådgivende organer overfor kommunene i deres arbeid med å sikre målsettingene i Regjeringens handlingsplan, og da spesielt i forhold til utvikling og oppfølging av ruspolitiske handlingsplaner i kommunene. Dette i henhold til at departementet vurderer om kommunene skal tilbys direkte veiledning, kurs eller lignende.

- Actis vil foreslå at det legges inn i retningslinjene at det skal utarbeides årlig statusrapport om handlingsplanens gjennomføring i hver enkelt kommune. En slik rapport skal vurdere bruken av de virkemidler kommunen har i forhold til utviklingen i kommunen basert på noen helse- og sosialfaglige parametere, som f.eks. antallet alkoholavhengige, blandingsmisbrukere, rusrelatert vold mv. - Det bør videre vurderes oppfølging, tilsyn og kontroll fra statlig sosialfaglig myndighet om bruken av planinstituttet. Hensikten er å sikre at handlingsplanene blir brukt til å vurdere politikktiltakene løpende.

- Actis ber også om at det vurderes å legge inn føringer i retningslinjene for kommunale ruspolitiske handlingsplaner slik at det ikke kan gis salgs- eller skjenkebevilling for alkohol i forbindelse med idrettsarrangementer/-arenaer eller til arrangementer der barn og ungdom deltar eller er tilstede.

- Actis ber også om at det vurderes hvordan man gjennom utarbeidelsen av kommunale ruspolitiske handlingsplaner kan demme opp for at en lang rekke "nye" bransjer og konstallasjoner innenfor handelsstanden, altså andre enn restauranter og dagligvarebutikker, som nå er i ferd med å søke om salgs- eller skjenkebevilling. På dette området vil kommunene bli utsatt for et betydelig press framover, siden alle innenfor dagligvare- og serveringsbransjen nå i praksis får bevilling og siden det er økende konkurranse mellom dagligvarebutikkene og f.eks. bensinstasjoner.

- Actis støtter for øvrig departementets innspill om at det skal vurderes om man skal be SIRUS om å utarbeide en rapport som vurderer om det er behov for mer systematisk kunnskap om kommunenes arbeid med alkoholpolitiske planer, herunder om hvilket innhold kommunene gir sine alkoholpolitiske planer og i hvilken grad planene aktivt benyttes i bevillingsmyndighetens daglige arbeid.

Kapittel 11 Bestemmelsene om unntak fra aldersbestemmelsene for servering og salg i opplærings situasjoner

Bakgrunnen for en aldersgrense er av hensyn til de unges modenhet. Ungdom er i en svært sårbar og påvirkelig alder. Alkohol er ingen ordnær vare. Elever under 18 år kan i følge alkoholloven få dispensasjon om skjenking når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen og Actis finner akseptabelt å videreføre i reviderte forskrifter. - Det er likevel forskjell på at man i enkelte situasjoner kan gis dispensasjon til å skjenke alkohol utenfor skolen i en arbeidssituasjon/voksenarena. - Det vil derfor virke urimelig å måtte gi en hel skole skjenkebevilling, når dette er fremmed i den norske skolen.

Vennlig hilsen

Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan

Anne-Karin Kolstad
Generalsekretær